

ARCHITECTUUR AMSTERDAM ZUIDOOST

De Bijlmer is

weer van de bewoners

Een nieuwe generatie architecten heeft in Amsterdam Zuidoost revanche genomen op de hopeloos mislukte hoogbouw. Er is spektakel, maar ook oog voor detail.

door Marc van den Eerenbeemt

Je gaat ze zoeken, die oude flats van Amsterdam Zuidoost. Flatwoningen aan verlopen galerijen, junks in kelderboxen, zwerfvuil en grijs beton. Ze zijn er nog, soms half afgebroken, die stille getuigen van een van de grootste volkshuisvestingsexperimenten uit de Nederlandse geschiedenis.

Ooit was het optimistische hoogbouw, neergezet in verleidelijk bedoelde groene ruimte. Daar, tussen de flats, zou de nieuwe burgerij zich laten aan licht en lucht. Het werd een symbool van het einde van de maakbare samenleving, in elk geval van de rol van de architectuur daarin.

Nu trekt in Zuidoost een andere architectuur het oog. Een nieuwe generatie architecten heeft een kans op revanche gekregen. Ze hebben kleine nieuwbouwwijkjes neergezet waar is gebouwd met aandacht voor detail. Er is een ander soort hoogbouw verzezen, met grote ramen, balkons en parkeerplek voor de deur. En er werden spektakelstukken neergezet als het ovaal van de Hogere Economische Schoon en de lichtarchitectuur van het Bijlmer Parktheater.

De vernieuwing van de Bijlmer, een stedenbouwkundige correctie die tientallen miljoenen euro's kost, is nu voor meer dan de helft voltooid, meldt het stadsdeel. In tien jaar tijd werden negentig bouwprojecten afgerond, van een horecapaviljoen van gebogen glas aan de Arena Boulevard tot de grote gezinshuizen van Futura met afgesloten binnentuin.

Twintig van de gebouwen zijn genomineerd voor de Zuidoost Architectuurprijs. De prijs, ingesteld door het stadsdeel, is bedoeld om de nieuwbouw van Zuidoost onder de aandacht te brengen. Tot 17 februari kun-

'Tropisch' wijkje 'Mi Akoma di color', mede bedacht door bewoners.

Laagbouwwijkje Nieuw Kempering, met geglaazuurde gevelsteen.

nen de bewoners van de Bijlmer en andere belangstellenden stemmen op hun meest geliefde gebouw, voor een publieksprijs. Een jury, onder voorzitterschap van Maarten Kloos van Architectuurcentrum Amsterdam (AR-CAM), geeft een eigen prijs uit.

Losse stukken als de hogeschool, het sportcentrum en het theater zijn fraai, maar hadden ook op een andere plek kunnen staan. In de woningbouwprojecten is de geschiedenis van de wijk nadrukkelijker terug te vinden - en daarmee de pogingen van

de architecten de wijk beter, socialer en veiliger te maken.

Het niemandsland aan de voet van veel flats is bijvoorbeeld opgevuld met nieuwe functies, van wonen tot werken. Behalve een nieuwe, ruimere entree van de flat is dat de meest gebruikte methode om de straat terug te geven aan de bewoners.

De Grubbehoeve heeft op de onderste verdiepingen bedrijfsruimten gekregen. Tegen galerijflat Florijn Noord is een woontoren geplakt. In de 'plint' van de Kruitberg zijn wonin-

Nieuwbouwcomplex Fenice aan de Bijlmerdreef, in het centrum van Amsterdam Zuidoost.

gen gebouwd met veel glas in de gevel. De drugsdealer zal zich, in het zicht van een gezin aan de maaltijd, allicht minder op zijn gemak voelen.

Vergeleken met het morrelen aan de flatgebouwen is het in de laagbouwwijkjes makkelijk scoren. Soms, zoals in Nieuw Kempering, herinneren alleen nog de silhouetten van flats in de verte aan de Bijlmer van weleer. Hier hebben de architecten (van HVDN) een hele nieuwe wijk laten neerzetten, waarbij vooral de metselaars zich mochten uitleven. De

bovenste verdieping van grove, donkere steen steekt iets over, wat een gevoel van geborgenheid oplevert. De benedengevel is voorzien van lange, geglaazuurde tegels.

Een ander, veelbesproken project is het wijkje Mi Akoma do color. De toekomstige bewoners, afkomstig uit alle windstreken, mochten meepraten over het ontwerp. Het werd geen exotische architectuur, maar tamelijk gewone Hollandse huizen, met overstekende kap. Op een hofje zijn nog wel enkele palmen te vinden.

Het gladde beton, hier en daar al opgefrist, is vervangen door gebakken steen met warme kleuren

Pratend over de verbetering van de Bijlmer beginnen veel Bijlmerbewoners over baksteen en de kleur daarvan. Het gladde beton, hier en daar al opgefrist met een kleurtje, is vervangen door gebakken steen met warme kleuren, van bruin tot rood. Het heeft de gevoelstemperatuur in de wijk goed gedaan.

Grand pièce voor Zuidoost is het complex Fenice aan de Bijlmerdreef, pal tegenover het bekende winkelcentrum Amsterdamse Poort en niet ver van de Arena. Ook hier domineert

Het is veel beter geworden

Bertus Ruurs (67) woont in het lage nieuwbouwwijkje Nieuw Kempering: 'Ik kom van Amsterdam Oost, maar ik heb daar meer meegemaakt dan hier. Toen ik vertrok zeiden ze: 'Je bent niet goed bij je hoofd.' 'Maar de Bijlmer is niet meer zoals vroeger. Ik heb er helemaal vertrouwen in. Dit is natuurlijk ook bijzonder leuke bouw, een dorp eigenlijk.'

Magda Adriaan (49), werkt in de thuiszorg, woont in Zuidoost: 'Het is een hele verandering ten opzichte van vroeger. Veel beter', zegt ze bij de Anton de Kom-trap voor het stadsdeellokale, die ook tribune is bij voorstellingen. 'Handig, maar die ijzeren treden zitten niet lekker. En de hellingbaan voor de kinderwagen is erg lang.'

Houssain Maada (32), organisatieadviseur en woonachtig in Fenice: 'We hebben ook gekoken naar kopen op U-burg, maar hier werken we mee aan de vernieuwing. De bouw is geslaagd: veel warme kleuren. Als je bedenkt hoeveel moeite in Zuidoost is gestoken, is het extra jammer dat er schietincidenten zijn geweest.'

Foto's Martijn Hol

baksteen, naast grote raampartijen. Aan de voorzijde van het enorme complex - van Köther Salman Koedijk architecten - zitten bedrijven en appartementen in woontorens van ongelijke hoogte. Aan de achterzijde, aan een lageregelegen straat, zijn gezinshuizen. Om grote blinde gevels te vermijden, zijn overal voordeuren en raampartijen te vinden; een must voor wie het straatleven van de Bijlmer wil veraangenamen.